

SITUL ARHEOLOGIC MEDIEVAL DE LA ȘIBOT-CÂNEPIȘTE, JUD. ALBA.
RAPORT PRELIMINAR ASUPRA CERCETĂRILOR ARHEOLOGICE PREVENTIVE

ANDRA SAMSON, MIHAI VASILE, IRINA ENE,
EDMOND ENE, MARIUS STREINU,
CRISTINA BODÓ, GICĂ BĂEȘTEAN

THE MEDIEVAL ARCHAEOLOGICAL SITE IN ȘIBOT-CÂNEPIȘTE, ALBA COUNTY.
PRELIMINARY ARCHAEOLOGICAL REPORT ON THE PREVENTIVE ARCHAEOLOGICAL EXCAVATION

The medieval settlement in Șibot (Cânepiște) was investigated in 2012 through archaeological excavations determined by the archaeological discharge of the site when the A1, Orăștie – Sibiu motorway (sector Orăștie – Sebeș was under construction). The zone, rich from an archaeological point of view, confirmed the presence of a medieval settlement of the 15th century, destroyed during the battle of October 13, 1479. This article presents the results of the preliminary analysis of the archaeological vestiges and finds excavated on the above mentioned site. There have been outlined a large variety of archaeological vestiges, such as: dwellings, refuse pits, fountains, inhumation graves, a road. Also, the artefacts are diverse: from ceramic objects, metal tools, to medieval weaponry. One have to mention that, beside the habitat of the 15th c., was identified a level of habitation of the 12th–13th centuries, represented by specific archaeological materials: pots adorned with the combs, as well as clay buckets. The presented data are completing the general image of the (upon) site and the daily life in the Middle Ages.

KEYWORD: Șibot, Cânepiște, medieval rural settlement, 15th century
CUVINTE CHEIE: Șibot, Cânepiște, așezare rurală medievală, secolul al XV-lea

INTRODUCERE

Situl medieval de la Șibot (punct *Cânepiște*) a fost semnalat și cercetat cu ocazia lucrărilor de diagnostic arheologic și cercetărilor preventive desfășurate în perioada 2011–2012¹, în cadrul Programului Național de Cercetare *Autostrada*, realizate de o echipă de arheologi de la Muzeul Național de Istorie a României (MNIR), coordonată de dr. Paul Damian. Date preliminare despre micro-zona în care se află situl au fost colectate ca parte a evaluării teoretice din aceeași perioadă².

Cercetările arheologice cu caracter preventiv³, efectuate în primăvara și vara anului 2012⁴, de-a lungul a 18 săptămâni, au confirmat prezența potențialului arheologic semnalat anterior, fiind identificate și investigate exhaustiv 300 de complexe arheologice distribuite pe o suprafață de circa 34.713 mp, între km 8+650 și km 8+950 ai viitoarei autostrăzi A1, Orăștie – Sibiu, tronsonul Orăștie – Sebeș, (Pl. I/1, suprafața însumează traseul autostrăzii și devierea, prin construirea unui pod, drumului DN7, ambele lucrări de infrastructură rutieră afectând situl medieval).

Prezentul raport preliminar de cercetare cuprinde rezultatele investigației arheologice preventive efectuate în perimetrul sus-menționat, realizate de echipa arheologică amintită.

¹ Dorim să mulțumim și pe această cale domnului Paul Damian pentru oportunitatea studierii acestui sit.

² Damian *et alii* 2012, 280–281

³ În urma solicitării firmei STRABAG S.R.L. adresate Muzeului Național de Istorie a României, între cele două părți s-a încheiat un contract de prestări servicii în vederea efectuării cercetărilor arheologice preventive pe traseul viitoarei autostrăzi A1 Orăștie – Sibiu, Lot 1 Orăștie – Sebeș (km 0 → km 24+100), în scopul întocmirii documentațiilor necesare derulării procedurii de descărcare de sarcină arheologică, în conformitate cu cerințele legale aplicabile.

⁴ Cercetările au fost întreprinse de către o echipă de arheologi formată din: Paul Damian – responsabil științific, Andra Samson, Irina Ene, Mihai Vasile, Edmond Ene, Marius Streinu, Mihai Duca, din cadrul MNIR și Cristina Bodó, Gică Băeștean, din cadrul Muzeului Civilizației Dacice și Romane Deva (subcontractant al MNIR), în baza autorizațiilor nr. 34/12.03.2012 și 143/13.06.2012.

Cercetarea arheologică preventivă a urmărit să determine, pe cât posibil, natura și distribuția potențialelor complexe arheologice din zona direct afectată de viitoarele lucrări de construire a autostrăzii A1, tronsonul Orăștie – Sebeș.

CADRUL FIZICO-GEOGRAFIC

Așezarea medievală cercetată este situată între localitățile Sebeș și Orăștie, în apropiere de actualul sat Șibot (jud. Alba), pe malul stâng al râului Cugir, aproape de vărsarea acestuia în râul Mureș. Situl este localizat în *Culoarul Orăștie*, acesta fiind străbătut de cel mai mare afluent al Tisei⁵, râul Mureș. Mărginit la nord de Munții Apuseni, iar la sud de munții Sebeșului și prelungindu-se spre vest până la Deva, acest culoar este o parte a așa-numitului „canal al Mureșului”, care făcea legătura – în ere geologice îndepărtate – între bazinul panonic și cel transilvan. Culoarul Orăștie este mărginit la nord-vest de Munții Vințului și la sud-est de Piemontul Orăștiei⁶.

Satul Șibot este așezat pe malul stâng al Mureșului mijlociu. Satul este structurat de-a lungul unei străzi principale orientate pe direcția S–N, ce îl străbate pornind de la DN7, traversând linia ferată până la Mureș. Localitatea Șibot are ca vecini: la nord comuna Ceru-Băcăinți, la sud satul Vinerea, la est comunele Săliștea și Blandiana, iar la vest formează extremitatea județului Alba, învecinându-se cu satul Aurel Vlaicu (com. Geoagiu) din județul Hunedoara.

Lunca Mureșului este o zonă foarte bogată în descoperiri arheologice din majoritatea epocilor istorice. Cercetările prilejuite de construcția autostrăzii pe tronsonul Sebeș – Orăștie au îmbogățit numărul de situri cercetate, contribuind la cunoașterea istoriei locale.

SCURT ISTORIC AL CERCETĂRILOR

Literatura de specialitate menționează câteva descoperiri în legătură cu zona afectată de construcția autostrăzii A1 pe tronsonul Orăștie–Sebeș, în zona văii Cugirului, mai exact a actualei comune Șibot⁷. Studiul vechilor hărți⁸, în special a celor tereziene și iosefine (din perioada 1769–1773), *Pl. I/2* și francisco-iosefine (1806–1869), este de asemenea relevant pentru cunoașterea aspectelor legate de amenajarea și utilizarea terenurilor din zonă în secolele XVIII–XIX, dar și pentru localizarea unor obiective arheologice, astăzi imposibil de reperat doar pe baza observației vizuale directe. Pornind de la toate aceste date, s-a putut observa că viitoarea autostradă a intersectat, pe anumite segmente, o serie de drumuri mai vechi, folosite în diverse perioade istorice.

Prima mențiune scrisă a localității Șibot este atestată documentar în 1330, sub denumirea *Kunyrthu*⁹, ca mai apoi, în anii 1332–1338, să apară sub forma *Kunertu*. În impresiile de călătorie ale lui Nicolaus Olahus relatează că în anii 1536–1537 „*Lângă orașul Orăștie [...] se află la o milă mai spre nord un sat care se numește al Pâinei [Kenyér]*”. Informații mai detaliate în legătură cu prima mențiune scrisă despre Șibot se regăsesc în lucrarea lui Coriolan Suciu: *Jibot*, în dialectul săsesc *Britsderf*, în germană *Unter-Brodsdorf / Unterbrodsdorf*, în maghiară *Alkenyér, Zsibót*¹⁰. Vatra Șibotului medieval se afla pe drumul ce lega Orăștie de Sebeș, pe malul stâng al râului Cugir, înainte ca acesta să se verse în Mureș.

⁵ Orghidan 1969, 112

⁶ Mihăilescu 1969, fig. 4

⁷ Sunt semnalate și descoperiri sporadice, respectiv fragmente ceramice aparținând culturilor Coțofeni, Wietenberg și din perioada medievală, dar și monede romane; *RAA*, 180–181, nr. 179; Popa 2011, 692–695

⁸ Pentru studiul cartografic s-au folosit platforma open-source www.lazarus.elte.hu, ce conține hărți vechi pentru întreg spațiul austro-ungar. Hărțile pentru zona care ne interesează se găsesc la link-ul <http://lazarus.elte.hu/hun/digkonyv/topo/200e/>

⁹ Pentru întreaga discuție privind denumirile zonei Șibot, vezi Popa 2011, 648–649

¹⁰ Suciu 1968, 194

Cel mai de seamă eveniment istoric petrecut pe actualul teritoriu al localității Șibot se leagă de lupta purtată împotriva turcilor, în vremea regelui Matia Corvin. Evenimentul este cunoscut sub numele de „*Bătălia de la Câmpul Pâinii*” (13 octombrie 1479), avându-l ca principal erou pe Paul Kineszi, comitele de atunci al Timișoarei. Li se opunea, de partea cealaltă, armata otomană formată din *trupele fraților* Mihaloglu, Alib-ei și Iskender-bei, în fruntea acestora se afla Isa-bei¹¹.

Izvoarele documentare referitoare la bătălie sunt constituite de cronicile ungurești, de lucrarea lui Antonio Bonfini (*Rerum Hungaricarum decades quatuor cum dimidia*)¹², scrisă înainte de anul 1500; acestora adăugându-le cronicile turcești, ce oferă date importante despre luptă, precum și lucrarea lui Nicolaus Olahus, intitulată *Hungarica*, scrisă în prima jumătate a secolului al XVI-lea¹³, ca și cea a italianului Giovan Andrea Gromo, apărută câteva decenii mai târziu¹⁴.

Lupta se va da pe câmpia dintre malul stâng al Mureșului și confluența Cugirului cu acesta. Din punct de vedere strategic, alegerea locului bătăliei a fost inspirată: în zona hotarului estic al actualei localități Șibot, cursul Mureșului se îngustează brusc, imediat după trecerea pe malul drept al apei Cugirului; astfel dispunerea trupelor creștine având spatele îndreptat spre cele două ape (Mureșul și Cugirul) impunea adversarului un câmp de desfășurare a ostilităților limitat.

Bătălia va fi câștigată de oastea creștină, represiunile turcilor asupra satelor aflate în zona *Câmpului Pâinii* fiind însă, după 13 octombrie 1479, ușor de închipuit. După luptă, pe câmpul însângerat, se vor ridica mausoleul lui Matia Corvin și capela lui István Báthory¹⁵.

În anul 1739 Șibotul se afla în vatra sa actuală. Dispunerea loturilor și a caselor, de-a lungul unui drum paralel cu Mureșul, confirmă tradiția orientării străzilor în vechime¹⁶. La trei secole după celebra bătălie, pe o hartă iosefină (secolul al XVIII-lea), vatra Șibotului ne apare pe locul celei actuale, în stânga gării de vărsare a râului Cugir în Mureș¹⁷.

CONSIDERAȚII DE ORDIN METODOLOGIC

Având în vedere natura și caracteristicile sitului, metodologia de lucru a fost adaptată și structurată pentru trei faze principale: faza de documentare (evaluare teoretică), faza de evaluare de teren (diagnostic arheologic) și cea de cercetare de teren propriu-zisă (săpătură arheologică preventivă). Campania arheologică preventivă a avut ca obiective identificarea tuturor elementelor de habitat medievale, precum și a artefactelor aferente acestora. Astfel, pe lângă cercetarea exhaustivă a tuturor vestigiilor situate în zona afectată direct de lucrările de construire a autostrăzii, au fost identificate și alte zone cu potențial arheologic, situate în imediata vecinătate a traseului autostrăzii.

Trasarea celor 16 secțiuni la nord de drumul național 7, precum și a celorlalte nouă de la sud de acesta, a avut ca scop delimitarea suprafeței sitului. Astfel am putut obține o imagine completă asupra întinderii acestuia, fiind stabilite limitele pe latura de NV, S și E (**Pl. II**). Pe celelalte laturi nu am putut delimita situl, din motive obiective și anume existența proprietăților private ale cetățenilor din satul Șibot. După stabilirea limitei sitului și a stratigrafiei generale, s-a purces la deschiderea unor suprafețe de săpătură: SA1, SA2, SA3, SA4, SA5, SA6, SA7, localizate la nord de DN7, precum și SSA1, SSA2, SSA3, SSA4, situate la sud de drumul național; în total au fost trasate și investigate 11 suprafețe.

Cu excepția decapării inițiale pentru care s-a folosit excavatorul, suprafețele de cercetare au fost săpate manual, cu efectuarea constantă a observațiilor și înregistrărilor arheologice. Metoda folosită pentru delimitarea complexelor a constat în serii de răzuiri succesive, care au urmat decapării nivelului vegetal cu mijloace mecanice (**Pl. IV**).

¹¹ Hațegan 1978, 266

¹² *Călători străini* 1968, 480

¹³ *Călători străini* 1968, 493

¹⁴ Pentru bibliografia la zi, vezi Popa 2010, 271–272

¹⁵ Astăzi cele două monumente nu se mai păstrează.

¹⁶ Popa 2011, 441

¹⁷ Pentru cartarea iosefină care ne interesează, vezi link-ul: <http://lazarus.elte.hu/hun/digkonyv/topo/200e/>

În ceea ce privește modalitatea de înregistrare a informațiilor, au fost folosite metode descriptive uzuale în arheologie, respectiv însemnările de teren (text, desene, fotografii, măsurători altimetrice și topografice etc.). Astfel, au fost realizate atât planuri și profile desenate, cât și fotografii în format digital. Înregistrarea stratigrafiei verticale s-a realizat contextual.

Principalele constrângeri existente cu privire la derularea cercetărilor arheologice preventive au fost determinate de modificarea pe parcurs a proiectului tehnic de construire a autostrăzii (inițial limita de expropriere pentru construirea autostrăzii nefiind materializată în teren), precum și condițiile meteorologice.

Ținând cont de toate acestea, cercetarea s-a desfășurat pe o perioadă de aproximativ 18 săptămâni, acoperind o suprafață de 34.713 m².

STRATIGRAFIA SITULUI

În situl medieval de la Șibot, pentru a avea o imagine cât mai completă a așezării, am inițiat săpăturile prin trasarea unor secțiuni de sondaj stratigrafic (S1–S16) pe toată lățimea autostrăzii, precum și în suprafața destinată relocării drumului național 7. Complexe arheologice au fost identificate doar în S1–S9 (**Pl. V–VII**). Concomitent, la sud de DN7, au fost trasate patru suprafețe; astfel, s-au constatat următoarele niveluri stratigrafice generale:

Nivelul 1 – pământ negru-vegetal, afânat, reprezentând stratul de arătură, situat la actualul nivel de călcare; de la cota 0 până la –0,30/0,40 m;

Nivelul 2 – pământ de culoare cenușie cu granule de cărbune, atribuit sfârșitului secolului al XV-lea, nivel arheologic ce conține materiale arheologice (pintenii, vârfuri de săgeți, fragmente de lame de săbii și cuțite), ușor deranjat de lucrările agricole; situat de la cota de –0,30 m/0,40 m până la –0,60 m;

Nivelul 3 – strat arheologic ce conține fragmente ceramice, oase animale, cărămidă, pietre; este omogen, de culoare brun-închisă, databil în secolul al XV-lea, variază între –0,40–1,20 m;

Nivelul 4 – strat arheologic brun, lutos, cu fragmente ceramice și oase de animale, atribuit secolelor XII–XIII, ce variază între –0,80 m și –1,70 m;

Nivel 5 – strat steril ce conține urme de oxizi feroși naturali, de culoare negru-brun, între –1,10/1,90 m;

Nivelul 6 – strat sediment siltic, argilos, gălbui, –1,40/1,90 m;

Nivelul 7 – strat cu pietre și pietriș, balast de râu, între –1,90/2,40 m.

Complexele medievale sunt identificate imediat sub nivelul de arătură, stratigrafia fiind relativ unitară pe toată suprafața sitului. Majoritatea complexelor, respectiv cele de epocă medievală din secolul al XV-lea, sunt surprinse în nivelul stratigrafic 3, acestea fiind și cele mai numeroase (vezi de exemplu, complexe 31, 91; **Pl. IX–XIII**). Mai puțin numeroase sunt complexe surprinse în nivelul 4, atribuite secolului XII–XIII (vezi de exemplu, complexe 244, 48a; **Pl. XX–XXII**).

Descoperirile din cadrul sitului medieval de la Șibot – *Cânepiște* se încadrează în categoria structurilor de habitat rural, grupate în trei perioade cronologice. Astfel, primul context de locuire al așezării, din punct de vedere cronologic, este cel al secolelor XII–XIII. Acesta este reprezentat de o serie de gropi menajere și o locuință adâncită, specifice perioadei, ca și de un nivel arheologic ce conține material arheologic constând din fragmente ceramice cu decor în valuri realizat cu pieptenele, precum și din numeroase fragmente ceramice de căldări de lut. Cel de al doilea este reprezentat de așezarea databilă în secolul al XV-lea, precum și de nivelul de incendiere atribuit bătăliei din anul 1479. Nivelul de locuire menționat este reprezentat prin locuințe semiadâncite, locuințe cu bază de piatră (**Pl. VIII–X**), cuptoare menajere, numeroase fântâni (**Pl. XII–XIII**) și gropi menajere (**Pl. XIII–XIV**), precum și drumul așezării ce străbate pe lungime întregul sat medieval (complexul 50, **Pl. V**). Artefactele asociate acestui context sunt extrem de numeroase, de la o mare varietate de fragmente ceramice până la numeroase unelte agricole (seceri, brăzdare de plug, topoare), cuțite de uz casnic, cuie și piroane, fusaiole, oase de animale prelucrate. În acest

context au fost descoperiți și o mulțime de pinteni de călărie, precum și vârfuri de săgeți, săbii de luptă (ce au rezultat în urma bătăliei mai sus amintite, luptă ce a dus la distrugerea așezării medievale). Tot în acest context au fost găsite și numeroase oase umane ce nu sunt în conexiune anatomică, cu urme de violență. Cel de al treilea context de locuire se referă la câteva urme de locuințe (lutuielile unor podele), atribuite etapei post bătălie, fiind surprinse în nivelul (2) situat imediat sub vegetal, acestea fiind puternic afectate de lucrările agricole. Materialele arheologice asociate acestui context sunt reprezentate de fragmente ceramice.

SCURTĂ DESCRIERE A DESCOPERIRILOR

Din totalul de 300 de complexe arheologice cercetate exhaustiv, au fost înregistrate 56 de locuințe, patru gropi de provizii, 144 de gropi menajere, 21 de fântâni, 32 de instalații de foc, 4 morminte de înhumăție, un drum etc. (Pl. III) În continuare prezentăm o descriere sumară a câtorva complexe sugestive pentru situația arheologică înfățișată de acest articol.

Complexul 31, locuință, secolul al XV-lea. Este o locuință de suprafață, situată în SA2, surprinsă la cota de $-0,40$ m, de formă rectangulară, cu dimensiunile de $4,75 \times 3,20$ m (Pl. VIII–X). Baza locuinței este construită din piatră (gresie și piatră de râu). Pereții din chirpici au fost incendiați și s-au prăbușit în interiorul locuinței. În dărâmătură se mai păstrează și urme de la bârnele incendiate ce se aflau în structura pereților și a acoperișului. Accesul se află pe latura de sud, fiind marcat prin două pietre de dimensiuni mai mari. Podeaua este realizată din pământ mai închis la culoare, argilos, bătătorit. Materialul arheologic recoltat din interiorul locuinței este destul de bogat, fiind compus din numeroase fragmente ceramice (printre care un vas miniatural întreg), numeroase fragmente de țigle, un cuțit și o seceră din fier, precum și zgură de fier. Pe lângă toate acestea se adaugă numeroase fragmente de oase de animale, un craniu de cal (descoperit în colțul de NE al locuinței) și bucăți de lemn incendiat.

Complexul 91, fântână. Fântâna era situată în SA4, fiind surprinsă la $-0,90$ m. Este construită din pietre de râu, având o adâncime de $1,85$ m, diametrul în partea superioară fiind de $1,15$ m. În partea de vest pereții sunt prăbușiți până la o adâncime interioară de $0,95$ m (Pl. XI–XII). Diametrul fântânii se îngustează pe măsură ce aceasta se adâncește, iar de la $-1,35$ m pereții devin rectangulari. Pe fundul puțului fântânii, pereții sunt realizați din bârne de lemn. Din interiorul fântânii provin mai multe fragmente ceramice și fragmente osteologice de animale, precum și obiecte de fier, printre care și o sabie.

Complexul 50, drum. Acesta străbătea aproape toată suprafața cercetată a sitului, fiind orientat E–V, întinzându-se pe o lungime de aproximativ 240 m. Lățimea drumului variază între $7,50$ – 8 m. Este construit din pietre de râu, având o grosime de cca $0,50$ m. Materialele arheologice identificate sunt reprezentate prin fragmente ceramice, databile în evul mediu (Pl. III, VII), și fragmente de oase animale.

Complexul 199, groapă menajeră. Aceasta este situată în SA3, la o adâncime de $0,40$ m. Diametrul este de cca 3 m, adâncimea fiind de 2 m (Pl. XIII–XV). Complexul întretaie podeaua locuinței denumite convențional complexul 193 și totodată, secționează nivelul de sol steril. Inventarul este foarte bogat, cu numeroase fragmente ceramice și vase întregibile, fragmente de cahle, cuțite din fier, cuie/piroane, precum și fragmente de oase de animale. Stratigrafia este compusă din mai multe straturi de cenușă, precum și din pigmenți de diferite consistențe.

Complexul 203, beci. Beciul se află în SA3, fiind surprins la o adâncime de $0,80$ m; adâncimea este de $1,40$ m, astfel că partea inferioară a complexului este situată la $-2,20$ m (Pl. XVI–XVIII). Groapa beciului avea formă rectangulară, partea inferioară fiind căptușită cu bârne de lemn, în elevație fiind surprinse cinci bârne dispuse orizontal. În colțuri erau fixați patru pari înfiți vertical, cu diametrul de $0,20$ m fiecare. Aceștia aveau rolul de susținere a căptușelii de lemn a beciului. Camera de lemn avea o adâncime de $0,40$ m, având dimensiunile de 1×1 m. Bârnelor, foarte îngrijit netezite, rectangulare în secțiune, erau dispuse orizontal, una peste cealaltă. La baza camerei este dispus un șir de bârne ce iese din rândul bârnelor superioare, având o formă arcuită și

susținând pari verticali. Partea superioară a beciului este căptușită cu pietre mari rotunjite, de râu, forma fiind rectangulară, în partea de acces fiind boltită. Accesul în interior se face pe latura de SV.

Inventarul complexului este compus dintr-un urcior reîntregibil, din material ceramic fragmentar, oase de animale și chirpici ars.

Complexul 244, locuință, secolele XII–XIII. Locuința a fost descoperită în SA2, la o adâncime de 0,70 m. Avea formă rectangulară, cu dimensiunile de 2,90 × 2,80 m, și o adâncime de 0,30 m (Pl. XIX–XX). Umplutura locuinței era compusă din pământ afânat amestecat cu granule de cărbune și chirpici ars, ce s-a prăbușit din pereții locuinței. Inventarul locuinței este reprezentată de fragmente ceramice din secolele XII–XIII, oase de animale și o cărămidă din epoca romană refolosită.

Complexul 48 și 48A, groapă menajeră. Complexul se află în SA1, la o adâncime de conturare de 0,75 m. Forma gropii este aproximativ rotundă, cu dimensiunile de 1,50 × 1,80 m (Pl. XXI–XXII). La suprafață se disting pigmenți de cărbune, chirpici și cenușă. După secționare s-a constatat că actuala groapă (complexul 48) suprapune un alt complex pe care l-am notat cu numărul 48A. Complexul 48 ajunge la adâncimea maximă de 1,30 m. Umplutura gropii este alcătuită din mai multe pelicule: un strat de cenușă cărămizie în centru, de consistență nisipoasă, amestecată cu pământ ars de culoare cărămizie, precum și chirpici și fragmente de cărămidă. Sub acest strat se află unul de cenușă de culoare neagră, în care se găsesc fragmente de lemn carbonizat. Un al treilea strat este de culoare brun-cenușiu cu pigmenți de cărbune și lentile de lutuială. Al patrulea strat este alcătuit dintr-un amestec de pământ de culoare brună, nisipos, pigmentat, cu fragmente de cărămidă, piatră, cărbune. Fragmentele ceramice sunt databile în secolul al XV-lea.

Complexul 48A a fost identificat la cota de –1,30 m, adâncimea maximă ajungând până la 2,20 m. Umplutura gropii este extrem de afânată, de culoare neagră, uniformă, cu pigmenți de cărămidă. Aici a fost identificat un conținut destul de redus de material ceramic și osteologic. Primul strat este format din resturi de natură organică (ce apare la adâncimea de 1,90/2 m), strat ce are în compoziția sa material lemnos. Ultimul nivel al gropii este format din nisip. Ceramica provenită din complexul 48A este databilă în secolele XII–XIII.

Complexul 61, cuptor. Acesta a fost descoperit în SA4, la o adâncime de 0,40 m. Dimensiunile sunt de: 1,33 m lungime și 1 m lățime (Pl. XXIII–XXIV). Forma în plan era ovală, foarte prost păstrată și gura de alimentare situată spre NE, pereții fiind prăbușiți în interior. Inventarul este compus din fragmente ceramice, oase de animal neprelucrate, arse, precum și un pinten de fier.

M4, mormânt de inhumatie. Mormântul de inhumatie, orientat NV–SE, se afla în suprafața SA2, la o adâncime de 0,60 m (Pl. XXV–XXVII). Groapa mormântului suprapune în totalitate groapa complexului 222 (groapă menajeră). Poziția scheletului este în decubit dorsal, cu brațele întinse pe lângă corp, antebrațul stâng adus pe bazin, iar antebrațul drept aflat sub extremitatea osului ilion drept. Membrle inferioare erau întinse, fiind ușor înclinate stânga față de axul corpului. Degetele de la picioare sunt dispuse vertical, cu tălpile lipite de peretele gropii. În dreapta craniului a fost identificat un obiect de metal (o cataramă). Sub umărul stâng a fost găsit un capăt de tibie de animal, probabil resturi din groapa menajeră (complexul 222).

CONCLUZII

Cercetarea arheologică efectuată în perioada martie–iulie 2012 pe traseul autostrăzii A1 Orăștie – Sebeș, în raza actualului sat Șibot, a condus la investigarea completă a zonelor de nord, vest și est ale sitului arheologic Șibot (*Cânepiște*), fiind descoperite 300 de complexe încadrate cronologic în perioada medievală. Acestea sunt reprezentate de locuințe (adâncite și de suprafață), cuptoare, fântâni, gropi menajere, gropi de provizii, vetre, un drum și patru morminte de înhumăție. Astfel, a fost cercetată exhaustiv întreaga suprafață afectată de lucrările de construire a autostrăzii. Materialele arheologice descoperite se încadrează în două orizonturi de locuire: primul este databil în secolele XII–XIII, fiind reprezentat de fragmente ceramice decorate cu pieptănul, căldări de lut, pinteni cu spin; artefacte cu analogii în așezările similare din Transilvania, cum este cea de la Bratei¹⁸. Cel de al doilea nivel de locuire este cel mai consistent, reprezentat de complexe databile în secolul al XV-lea; aici regăsim fragmente ceramice¹⁹, cahle²⁰, obiecte din bronz, obiecte din fier (arme, obiecte de uz casnic și agricol) etc.

Suprafața sitului este cu mult mai mare decât zona cercetată, respectiv la sud-est de traseul autostrăzii, între traseul A1 și actualul traseu al DN7, precum și la sud de acesta. Acest fapt este evident și există o serie de indicii semnificative despre prezența unei necropole aferente așezării medievale. Toate aceste descoperiri confirmă potențialul arheologic, semnificativ, al zonei cursului mijlociu al Mureșului.

BIBLIOGRAFIE

Călători străini 1968	<i>Călători străini despre țările române</i> , vol. I (coord. Maria Holban, Matilda M. Alexandrescu-Dersca Bulgaru, P. Cernovodeanu), București, 1968
Damian et alii 2012	P. Damian, I. Bocan, Em. Dumitrașcu, D.-L. Ene, Ed. Ene, M. Streinu, Raport arheologic de diagnostic. Autostrada Orăștie–Sibiu, Lot 1 (Orăștie–Sebeș), km 00+000–24+110, jud. Hunedoara, Alba, CCA, 2012, p. 280–281
Hațegan 1978	I. Hațegan, Bătălia de pe Cîmpul Pîinii (13 Octombrie 1479), <i>Apulum</i> , XVI, 1978, p. 261–274
Ioniță 2009	A. Ioniță, <i>Așezarea din secolele XII–XIII de la Bratei</i> , Alba Iulia, 2009
Marcu Istrate 2004	Daniela Marcu Istrate, <i>Cahle din Transilvania și Banat de la începuturi până la 1700</i> , Cluj-Napoca, 2004
Marcu Istrate 2007	Daniela Marcu Istrate, <i>Sibiu. Piața Huet. Monografie arheologică, I</i> , Alba Iulia, 2007
Mihăilescu 1969	V. Mihăilescu, <i>Geografia fizică a României</i> , București, 1969
Orghidan 1969	N. Orghidan, <i>Văile transversale din România. Studiu geomorfologic</i> , București, 1969
Popa 2010	Cr. I. Popa, Lupta de pe Câmpul Pâinii (13 Octombrie 1479). De la universalitatea lied-ului medieval la recuperarea eroilor naționali, <i>Terra Sebsvs. Acta Musei Sabesiensis</i> , 2, 2010, p. 269–306
Popa 2011	Cr.I. Popa, <i>Valea Cugirului din preistorie până în zorii epocii moderne. Monumenta Archaeologica et Historica</i> , Cluj-Napoca, 2011
Suciu 1968	C. Suciu, <i>Dicționar istoric al localităților din Transilvania</i> , vol. 2, Iași, 1968

¹⁸ Ioniță 2009, 26–33

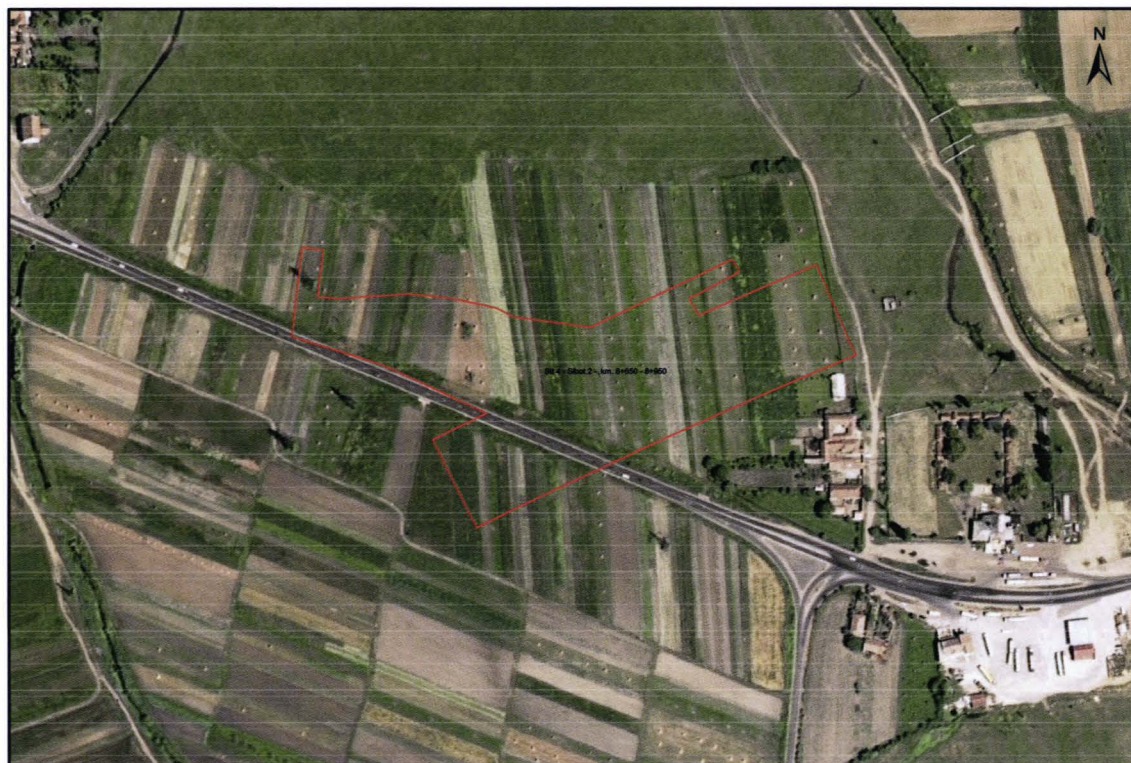
¹⁹ Ceramica își găsește analogiile în săpăturile de la Sibiu, vezi Marcu Istrate 2007, 97.

²⁰ O mare parte dintre cahle își găsesc analogiile în piesele descoperite la Vințu de Jos, Orăștie, vezi Marcu Istrate 2004, 249–250, 280–281.

LIST OF ILLUSTRATION

- Pl. I 1.** General layout of the site's location; **2.** Josefine map (1769–1773)
Pl. II General plan of the excavation
Pl. III General plan of the of the complexes types
Pl. IV General views of the archaeological excavation
Pl. V Main section S1: **a.** Eastern cross-section profile; **b.** Western cross-section profile
Pl. VI Main section S2: **a.** Eastern cross-section profile; **b.** Western cross-section
Pl. VII Main section: **a.** Eastern cross-section profile; **b.** Western cross-section
Pl. VIII Complex 31: **1.** Image on the identification; **2.** The dwelling's cross-section profile; **3.** Detail of the NE corner, with the skull of the horse
Pl. IX Complex 31: ground and profile
Pl. X Complex 31: **1.** Small bead of glass; **2.** Fragments of the stove tiles; **3.** Ceramic objects; **4.** Metallic objects
Pl. XI Complex 91: **1.** Image on the identification; **2.** The well's content; **3.** Image at the end of excavation
Pl. XII Complex 91: **1.** Ground and profile; **2.** The inventory of the complex
Pl. XIII Complex 199: **1.** Picture of the pit's profile; **2.** Image at the end of the excavation
Pl. XIV Complex 199: ground and profile
Pl. XV Complex 199: **1.** Fragments of the stove tiles; **2.** Pottery fragments (glazed, painted with red); **3.** Spindle whorl; **4.** Bone sewing needles; **5.** Fragments of glass vessels
Pl. XVI Complex 202 and 203: **1.** Image on the identification; **2.** Picture of the profile of the two complexes; **3.** Image at the end of the excavation of complex imagine 203
Pl. XVII Complex 203: detail images during the excavation
Pl. XVIII Complex 202 and 203: **1.** Ground and; **2.** The inventory of complex 203
Pl. XIX Complex 244: **1.** Image on the identification; **2.** Ground plan
Pl. XX Complex 244, the dwelling's inventory: **1.** Reused Roman brick; **2.** Bronze ring
Pl. XXI Complex 48 and 48A: **1.** Image on the identification of complex 48; **2.** Picture of the profile of pits 48 and 48A
Pl. XXII Complex 48 and 48A: ground and profile
Pl. XXIII Complex 61: **1.** The ground plan on the identification; **2.** Image of the kiln's profile
Pl. XXIV Complex 61: **1.** Ground and profile; **2.** Spur found inside the kiln
Pl. XXV Complex 222: **1.** Picture of the ground plan on the identification; **2.** Picture of the pit's profile
Pl. XXVI Complex M4: **1.** Image on the identification; **2.** Image of the grave after excavation
Pl. XXVII Complex 222 and M4, ground plan and profile
Pl. XXVIII Legend of the plates

ANDRA SAMSON, MIHAI VASILE, IRINA ENE,
EDMOND ENE, MARIUS STREINU
Muzeul Național de Istorie a României, București
andrasamson@yahoo.com, vasilemihaigabriel@gmail.com, irinaene29@yahoo.com,
marius.streinu@gmail.com, ene_silviu19@yahoo.com
CRISTINA BODÓ, GICĂ BĂEȘTEAN
Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva
emesbod@yahoo.com
gica_baes@yahoo.com

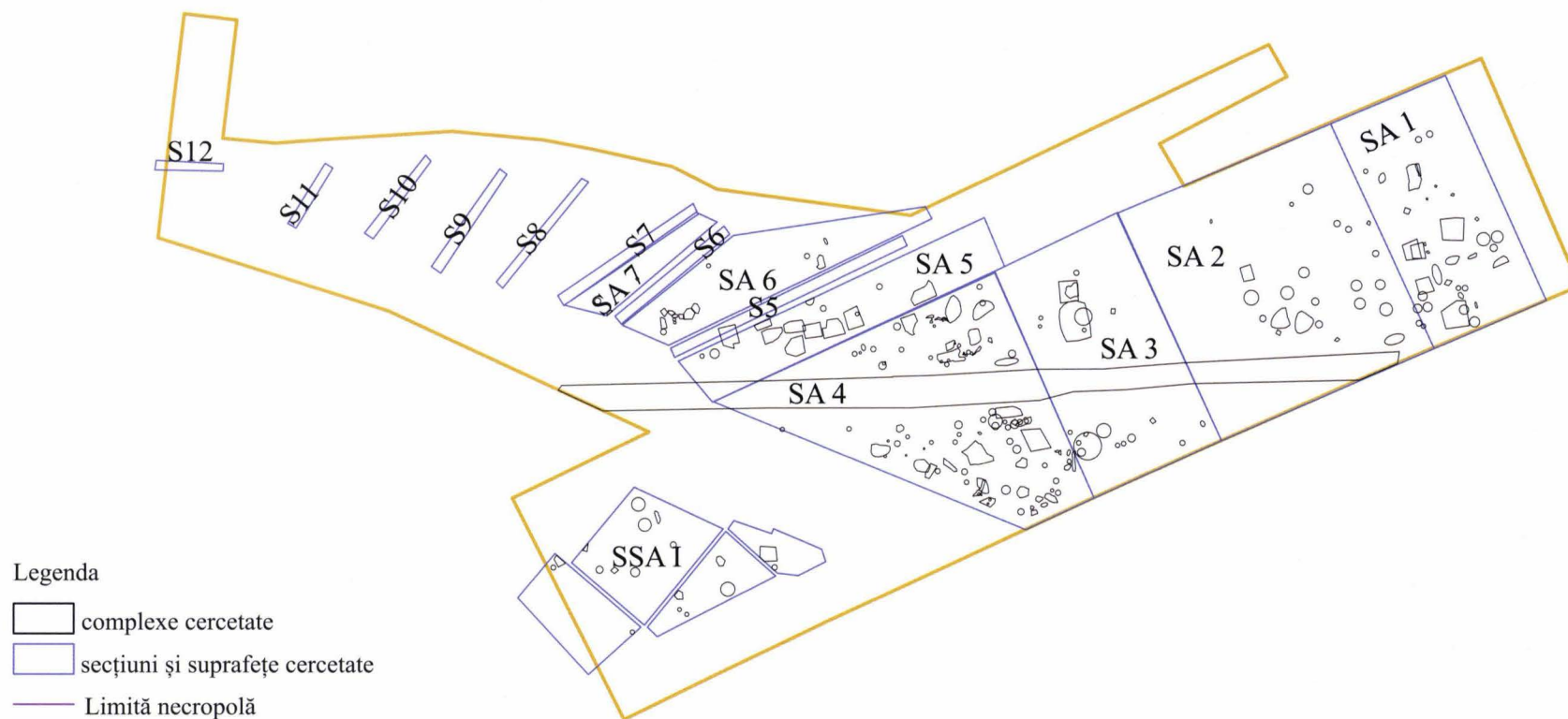

1.

2.

1. Planul general al amplasării sitului; 2. Harta iosefină (1769–1773)

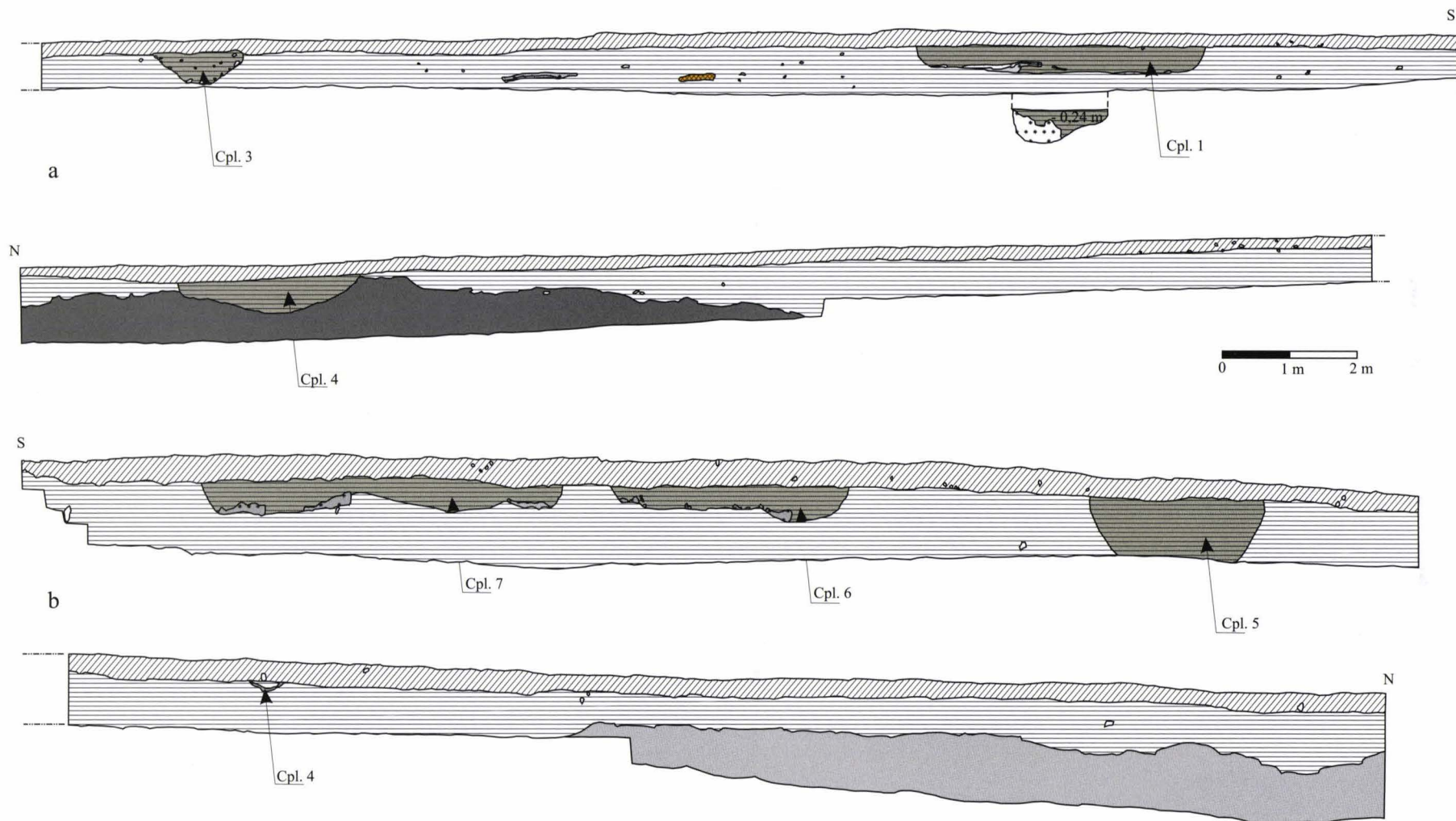

1:720

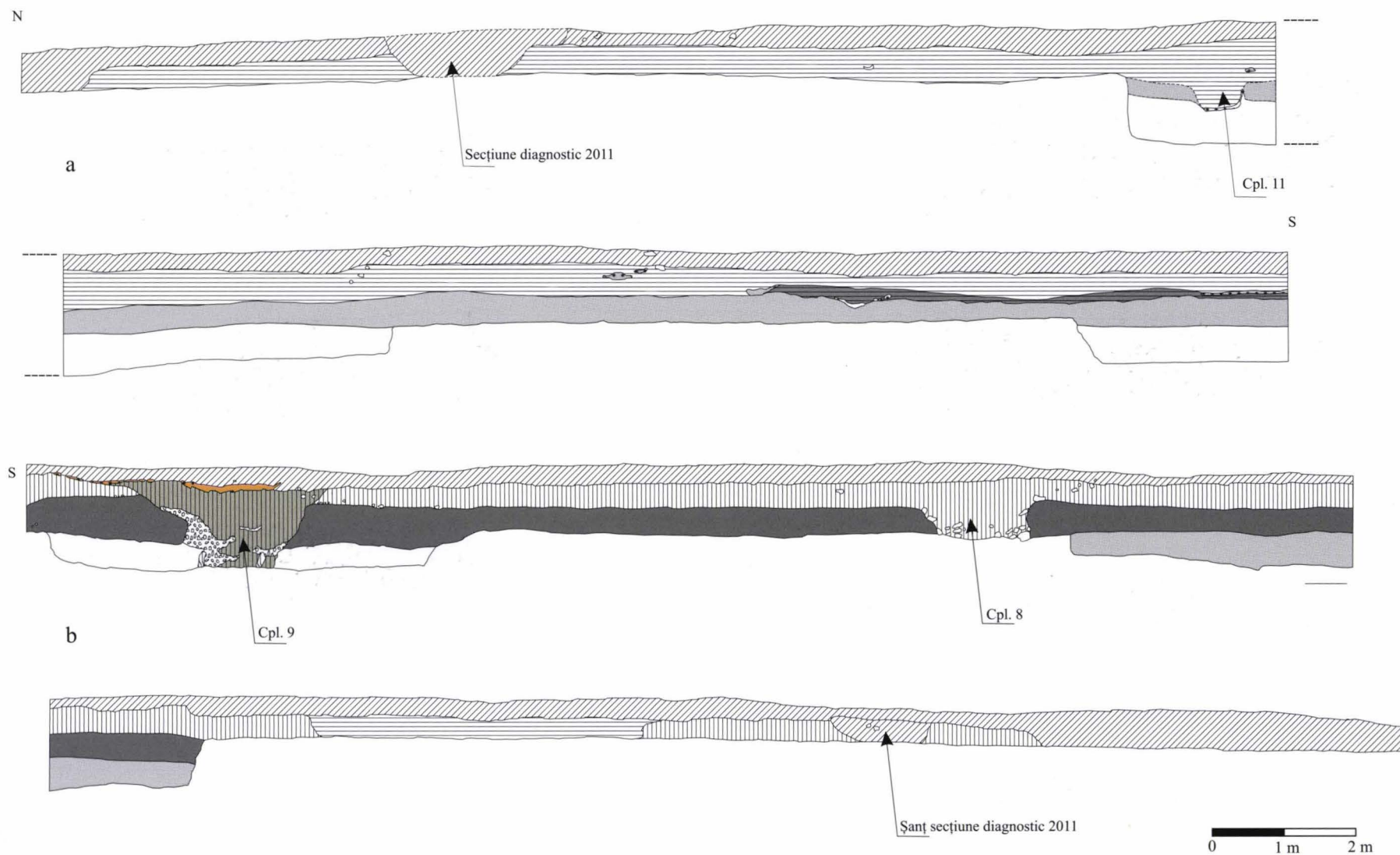
Planul general al săpăturilor

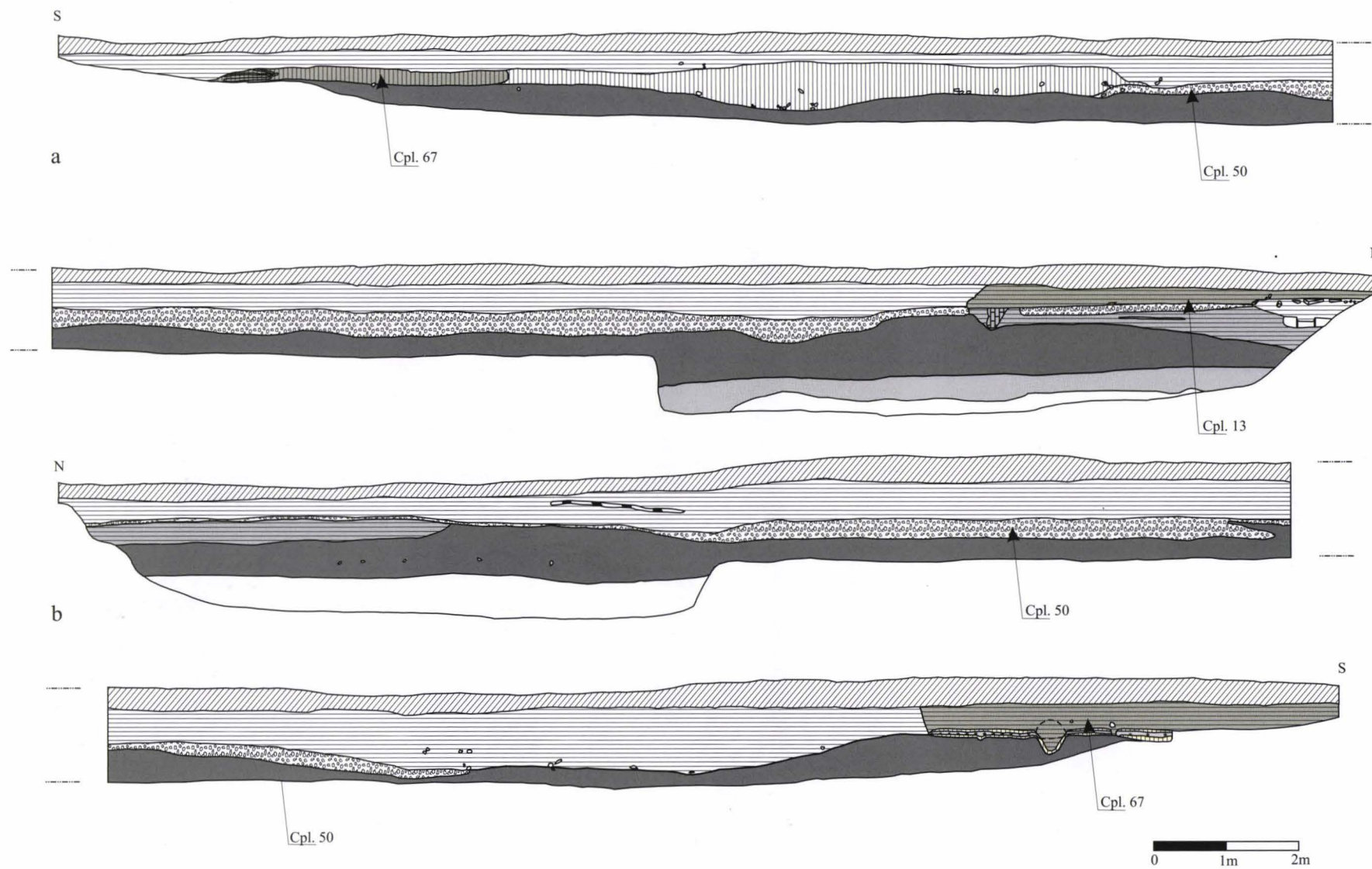
Imagini de ansamblu asupra săpăturii arheologice

Secțiunea magistrală S1: **a.** Profil estic; **b.** Profil vestic

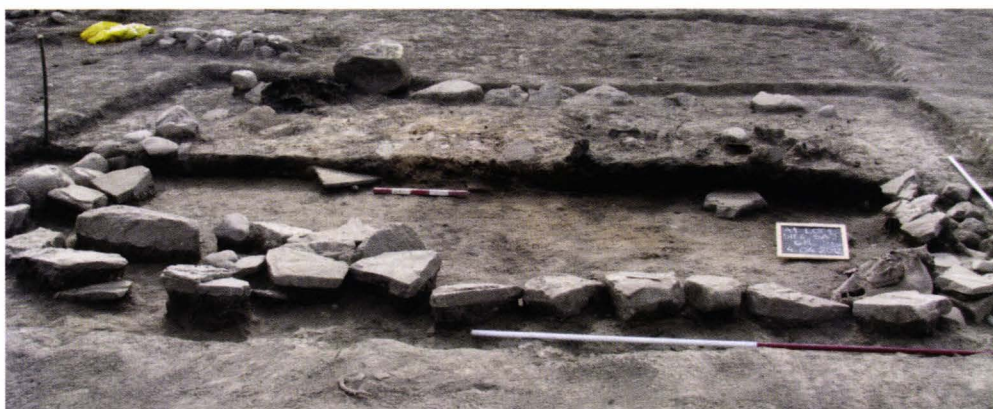
Secțiunea magistrală S2: **a.** Profil estic; **b.** Profil vestic.

Secțiunea magistrală S4: **a.** Profil estic; **b.** Profil vestic

1.

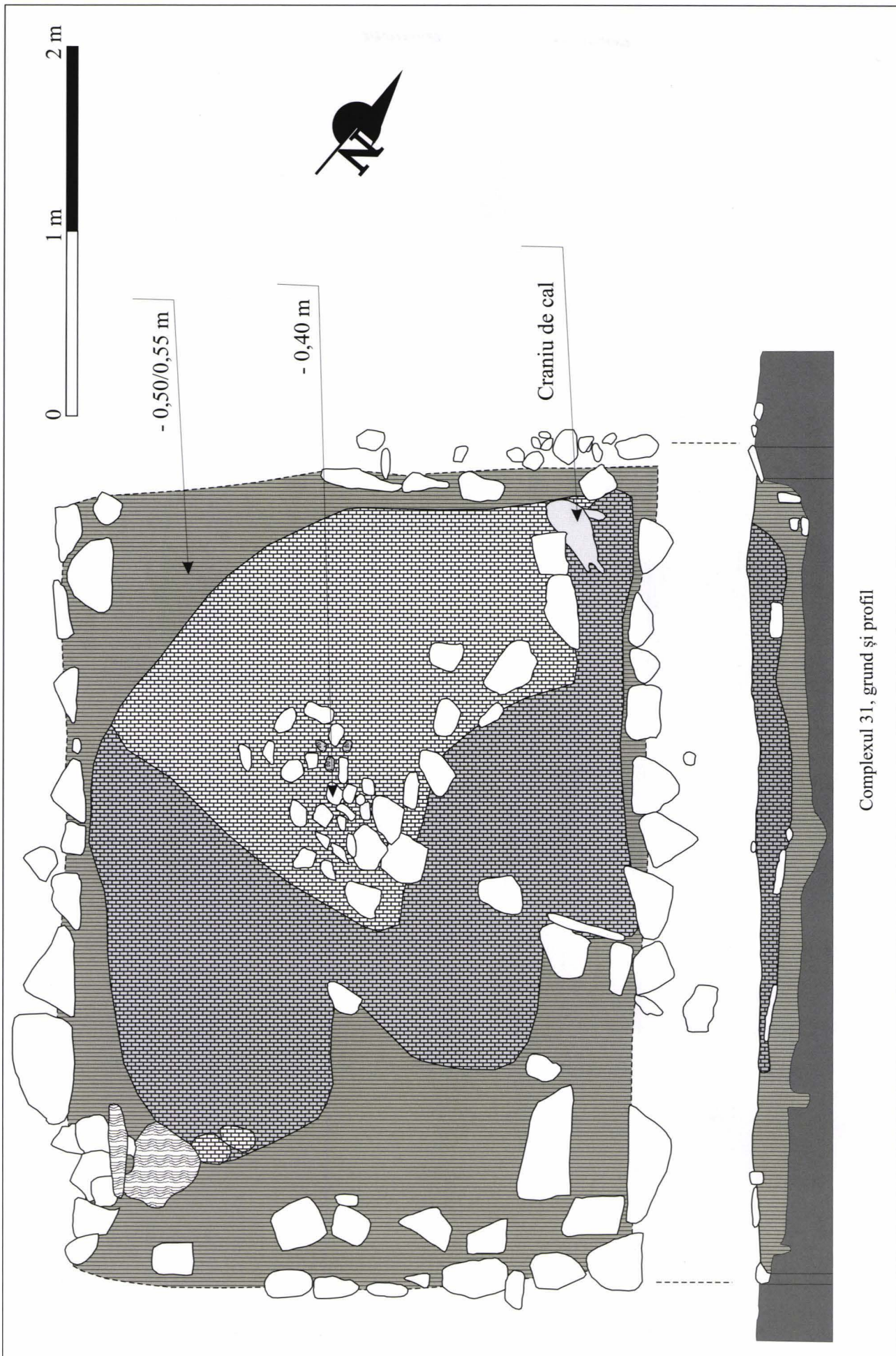

2.

3.

Complexul 31: 1. Imagine în momentul identificării; 2. Profilul locuinței; 3. Detaliu al colțului de NE, cu craniul de cal

Complexul 31, grund și profil

1.

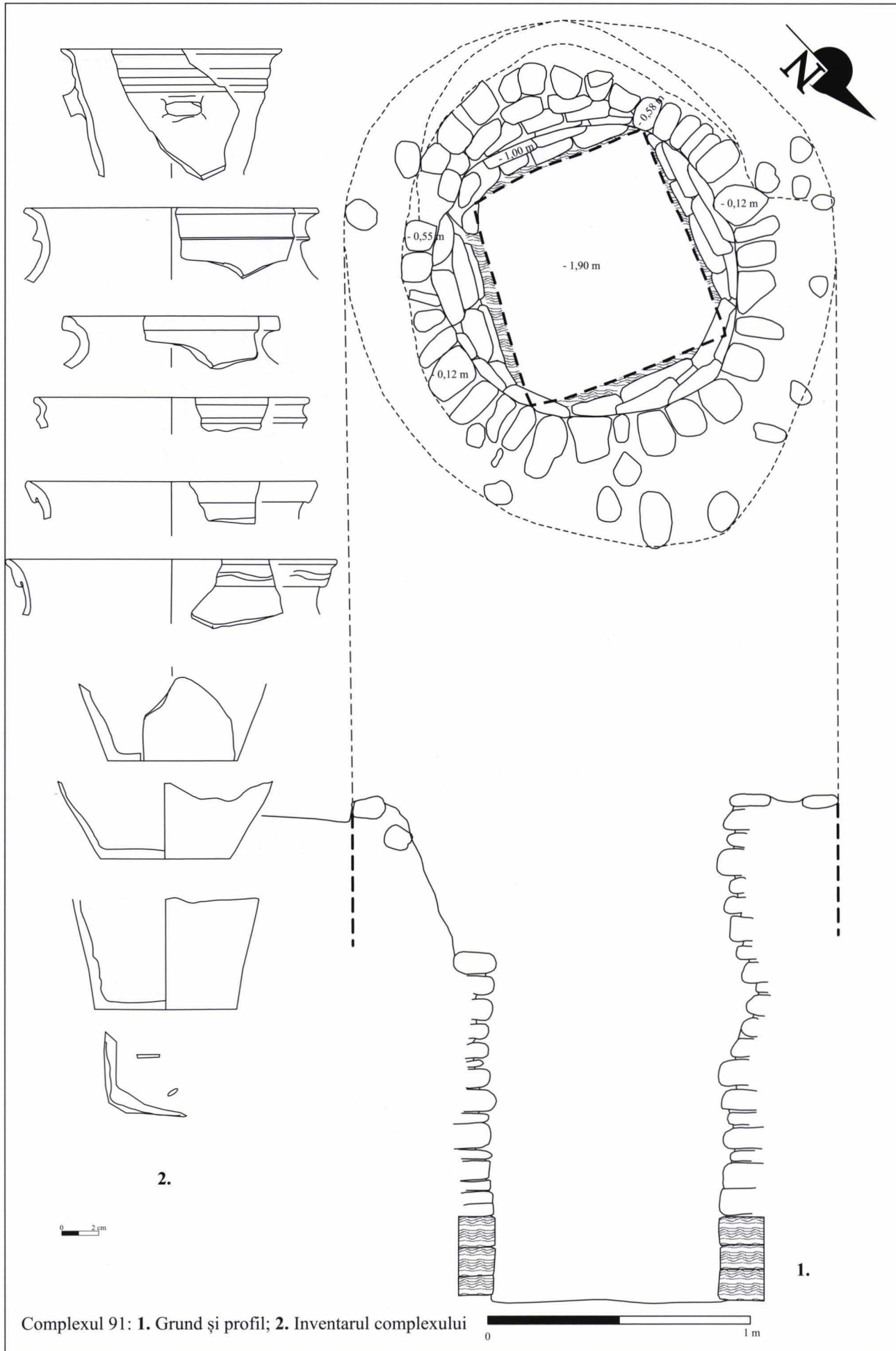

2.

3.

Complexul 91: 1. Imagine în momentul identificării; 2. Conținutul fântânii; 3. Imagine la finalul săpăturii

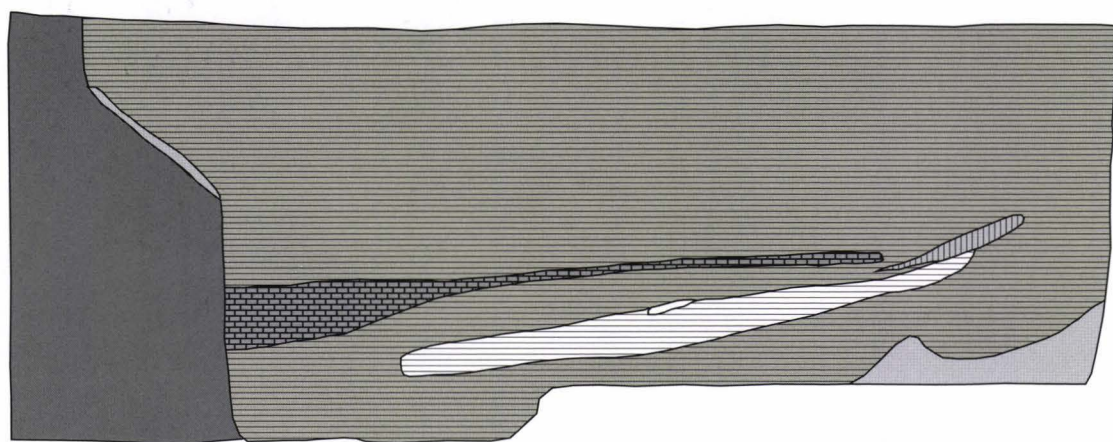
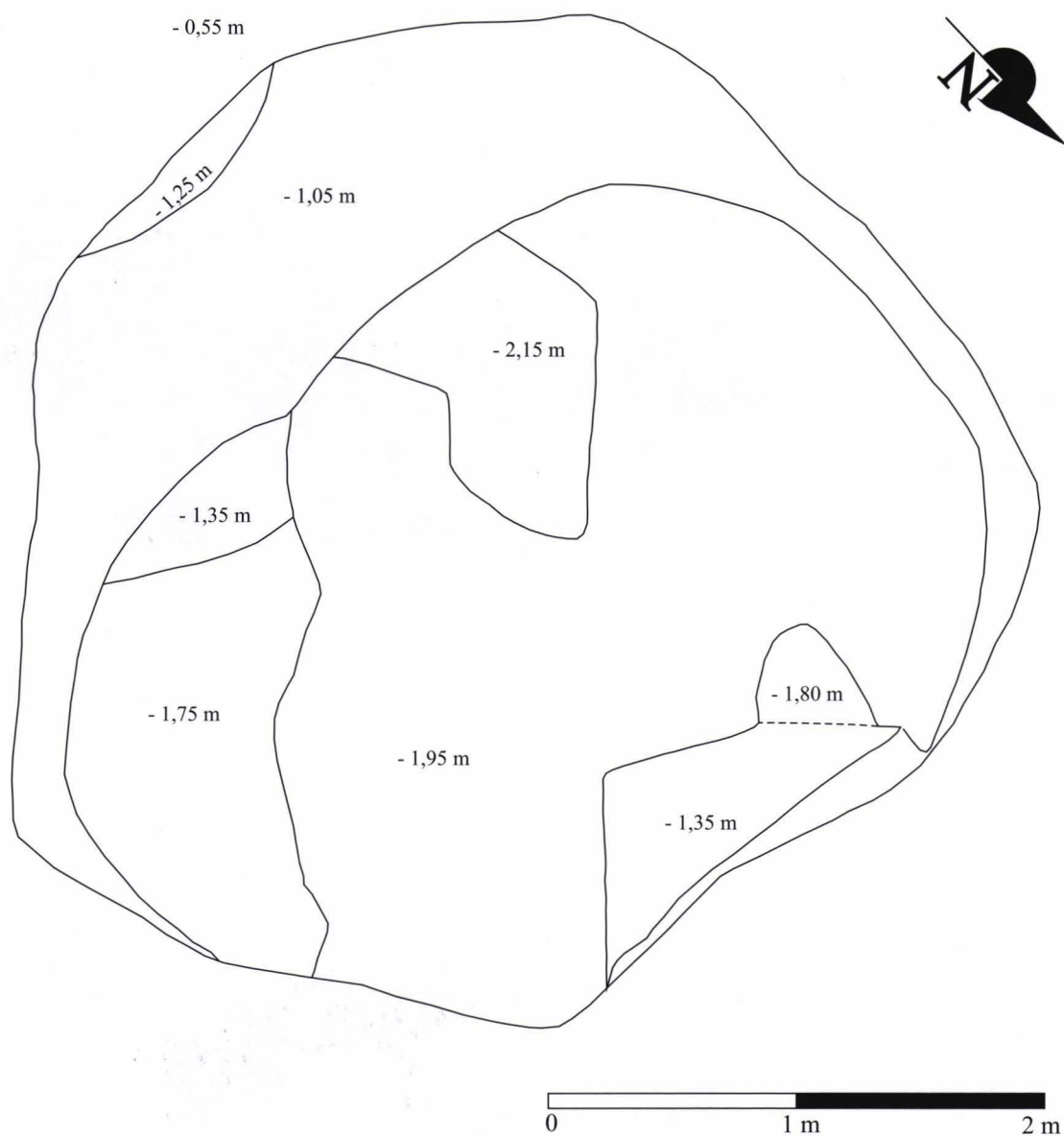

1.

2.

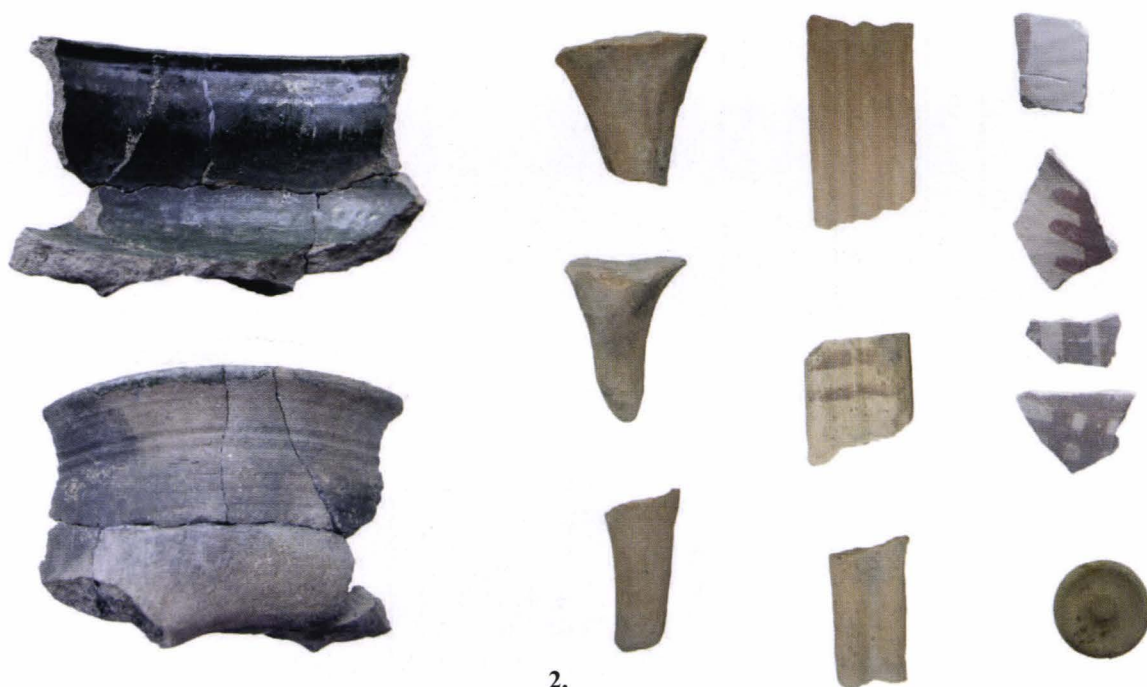
Complexul 199: 1. Imaginea profilului gropii; 2. Imagine la finalul săpăturii

Complexul 199, grund și profil

1.

2.

3.

4.

5.

Complexul 199: 1. Fragmente de cahle; 2. Fragmente ceramice (smălțuite, pictate cu roșu); 3. Fusaiolă; 4. Ace de cusut din os; 5. Fragmente de vase de sticlă

1.

2.

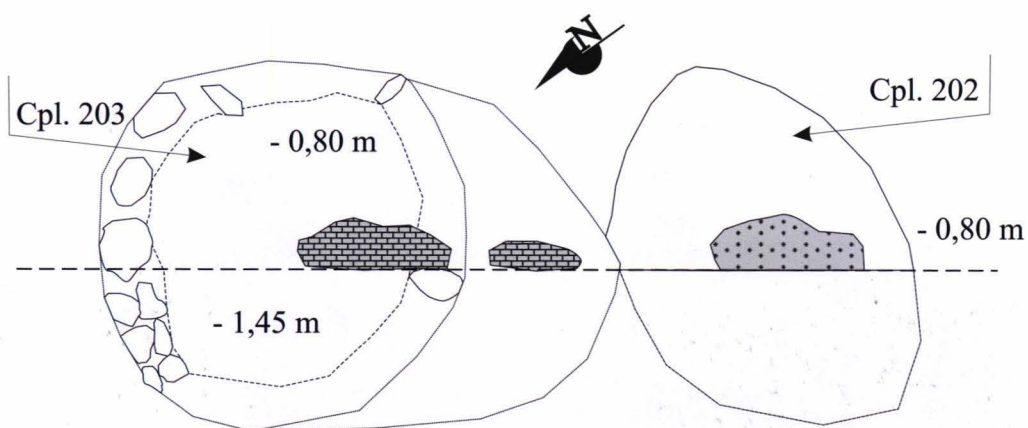

3.

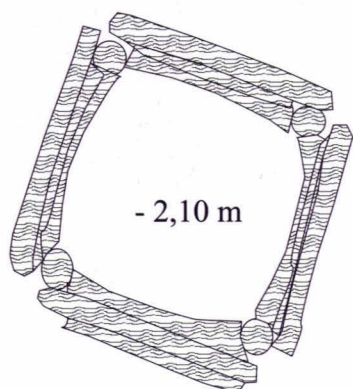
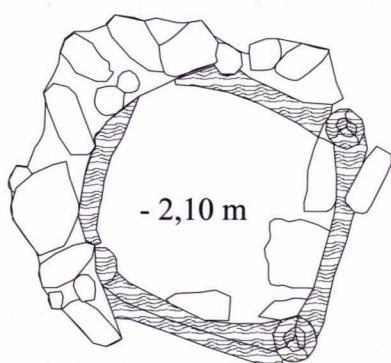
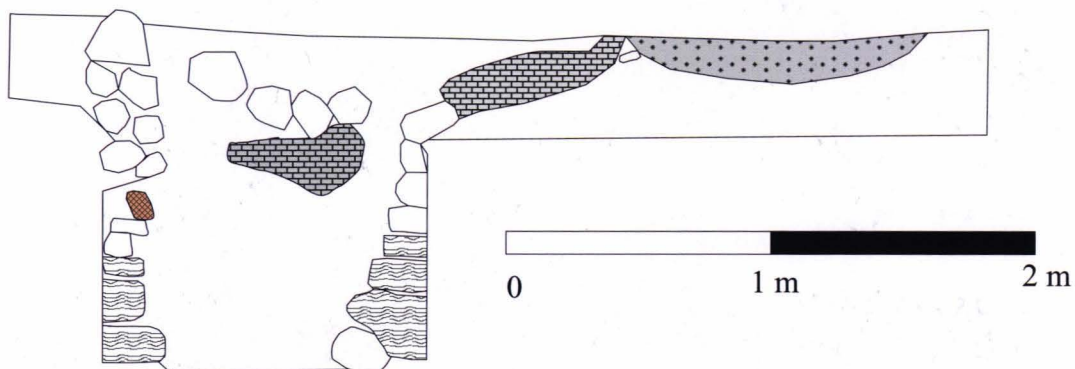
Complexul 202 și 203: 1. Imagine din momentul identificării; 2. Imaginea profilului celor două complexe; 3. Imagine la finalul săpăturii complexului 203

Complexul 203, imagini de detaliu din momentul săpăturii

1.

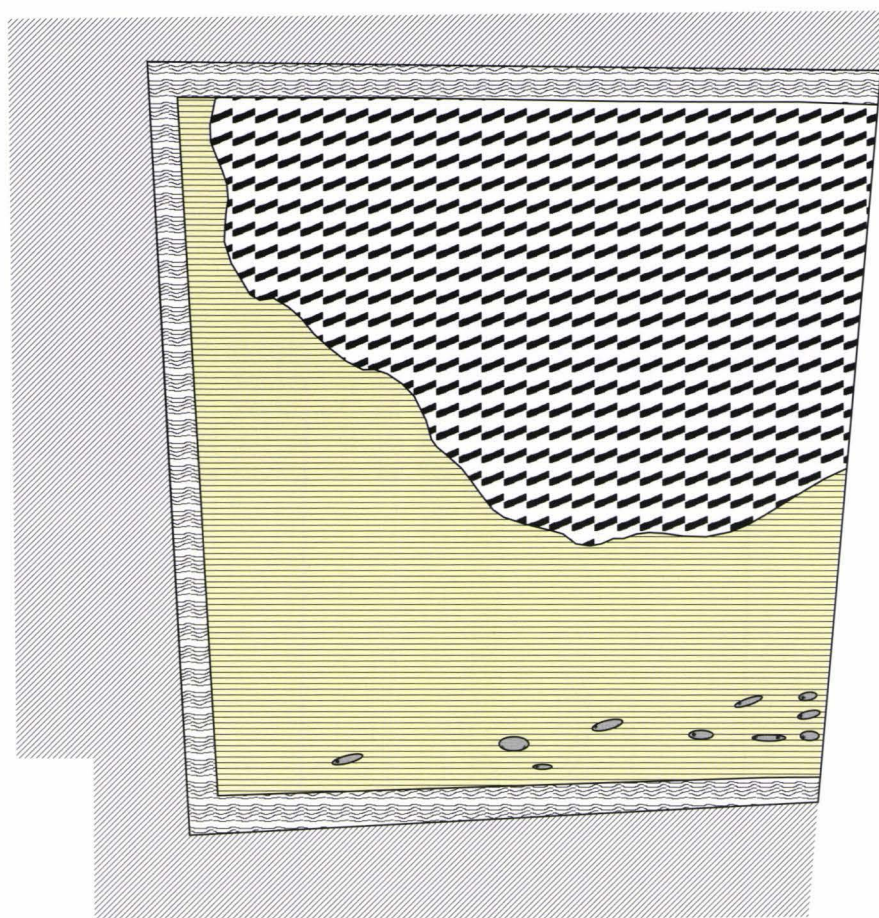

2.

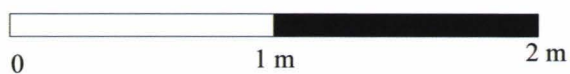
1. Complexele 202, 203, grund și profil; 2. Inventarul complexului 203

1.

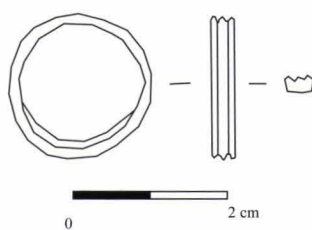
2.

Complexul 244: 1. Imagine din momentul identificării; 2. Desenul grundului

1.

2.

Complexul 244, inventarul locuinței: 1. Căramidă romană refolosită; 2. Inel de bronz

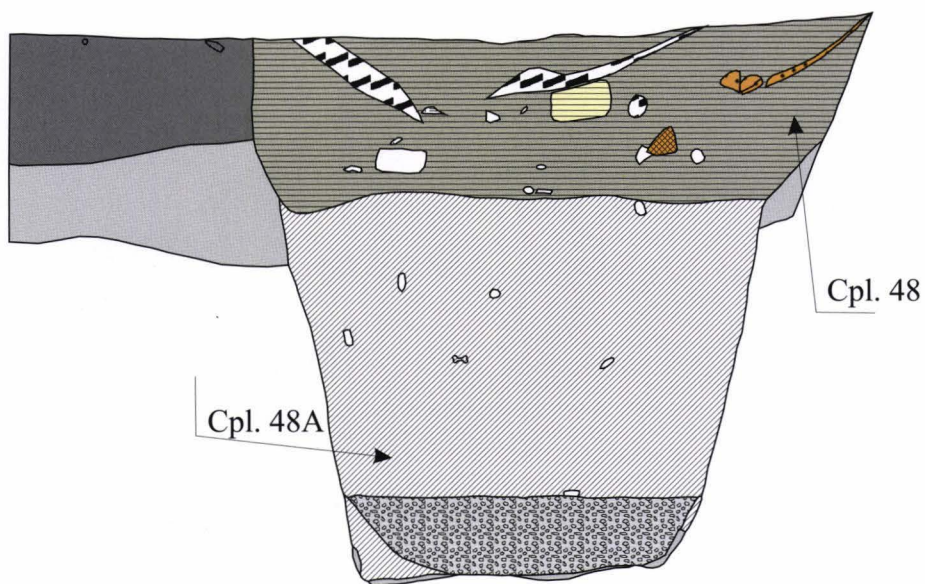
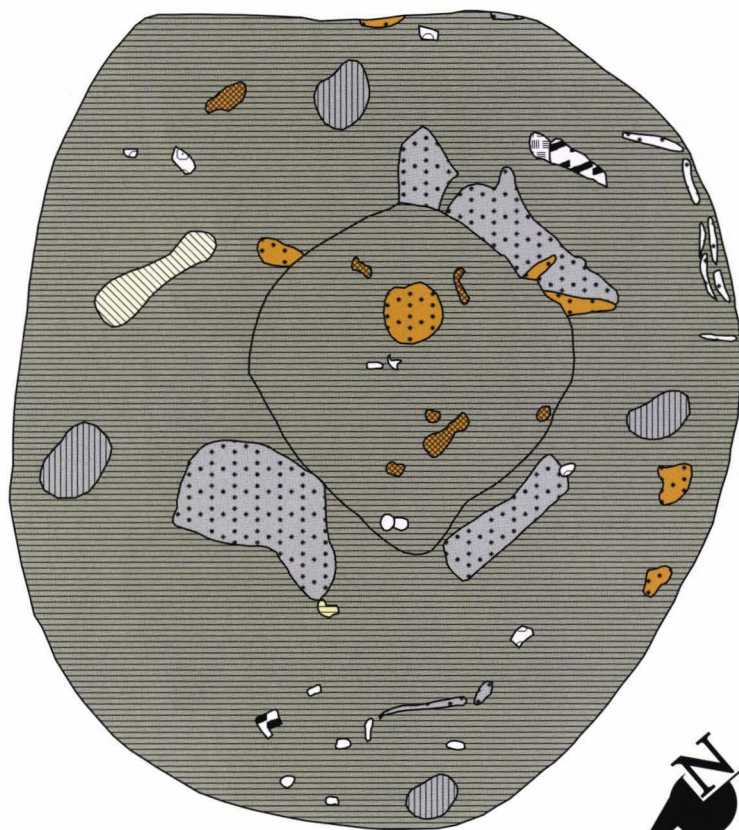

1.

2.

Complexele 48 și 48A: 1. Imaginea grundului complexului 48 din momentul identificării;
2. Imaginea profilului gropilor 48 și 48A

Cpl. 48

Cpl. 48A

0 1 m

Complexul 48 și 48A, grund și profil

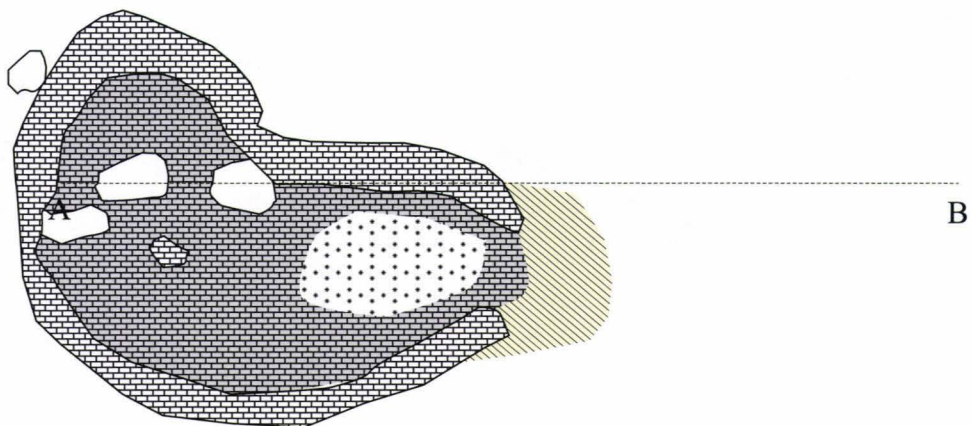

1.

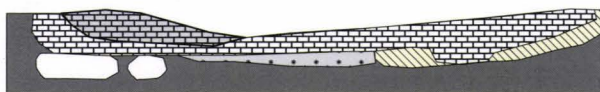

2.

Complexul 61: 1. Imaginea grundului complexului 61 din momentul identificării; 2. Imaginea profilului cuptorului.

1.

1.

1. Complexul 61, grund și profil; 2. Pinenul identificat în interiorul cuptorului

1.

2.

Complexul 222: 1. Imaginea grundului din momentul identificării; 2. Imaginea profilului gropii

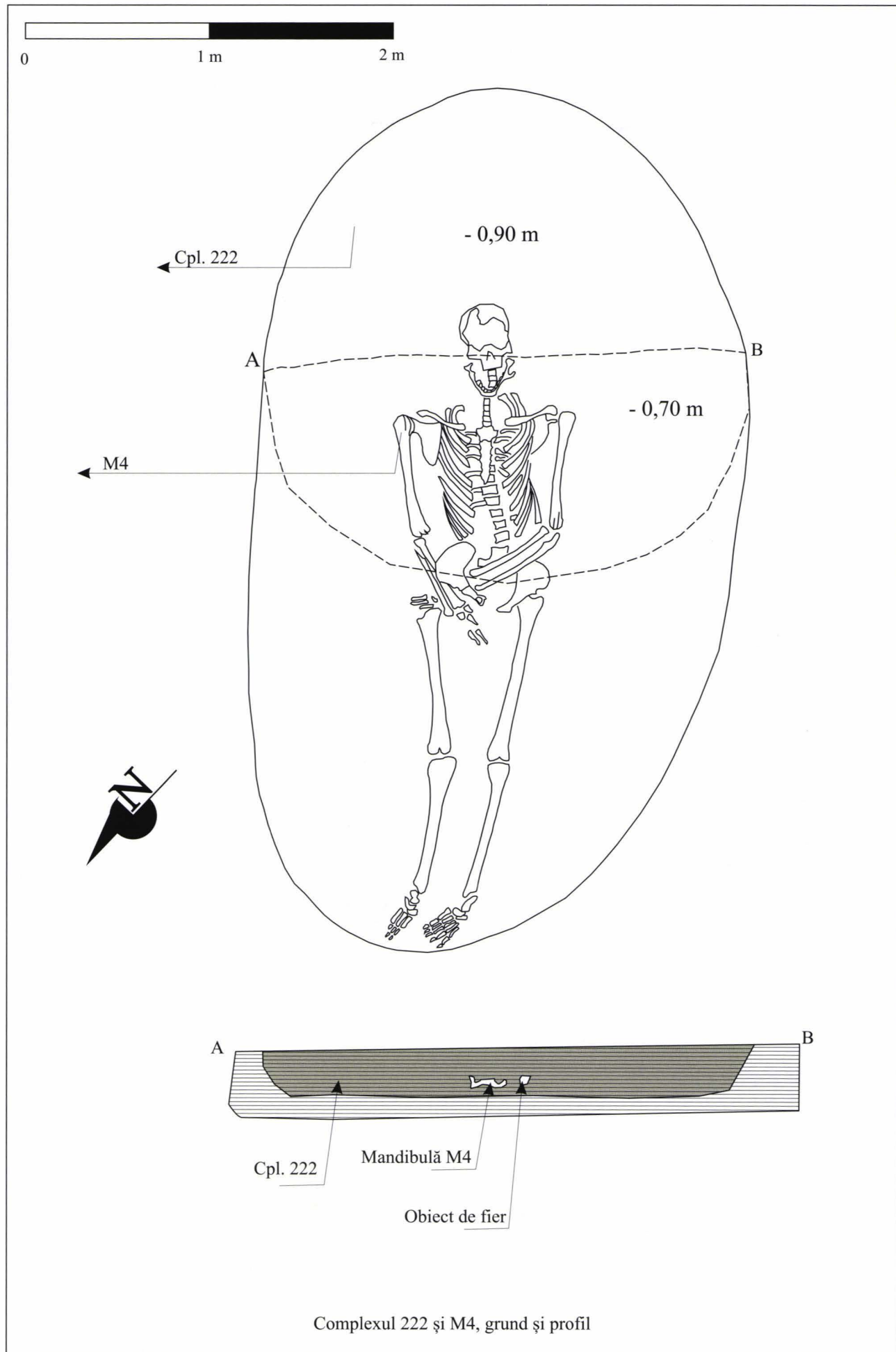

1.

2.

Complexul M4: 1. Imaginea din momentul identificării; 2. Imaginea mormântului după curățare.

Legendă

	Nivel vegetal/arabil
	Nivel culoare cenușie cu pigmenți de cărbune, atribuit sfârșitului secolului al XV-lea
	Nivel brun închis, cu material arheologic, atribuit secolului al XV-lea
	Nivel arheologic de culoare brun, lutos, atribuit secolului al XII-lea.
	Nivel arheologic de culoare cenușiu-verzuie și pigmenți de cărbune, cu ceramică și oase
	Nivel de steril, de culoare negru-brun cu urme de oxizi de fier
	Nivel de steril galben-lutos
	Nivel de prundiș, depunere naturală
	Pietre
	Nivel cpl. 50 (drumul medieval)
	Amenajare cu pământ galben
	Zone cu cenușă de culoare gri-albicios
	Zone cu cenușă și pigment de cărbune, de culoare gri
	Lutuială (podea locuință)
	Chirpici
	Pământ cu conținut de chirpici și pigmenți de cărbune
	Vatră
	Nivel, peliculă de arsură
	Ceramică
	Cărămidă
	Bârne de lemn
	Bucăți de lemn / material vegetal
	Oase animale
	Oase umane
	Zone cu arsură galben-cărmizie
	Zgură de fier